

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Dato: 24.06.2021

Vår ref.: 21/04713
Deres ref.: 21/2042-1

Saksbehandler: Jannicke Eriksen

Høringsuttalelse fra OsloMet - forslag til endringer i egenbetalingsforskriften

OsloMet – storbyuniversitetet viser til høringsbrev fra Kunnskapsdepartementet (KD) av 27. april 2021 om endringer i forskrift om egenbetaling ved universiteter og høyskoler. Forslagene har vært på intern høring ved fakulteter/sentra og Studentparlamentet ved OsloMet.

OsloMet støtter at det lovfestede gratisprinsippet skal ligge fast. Samtidig er vi positive til at det i særskilte tilfeller, som etter- og videreutdanninger, fleksible og/eller desentraliserte løsninger og tiltak spesifikt tilpasset personer i arbeid, gis åpning for unntak. Det er derfor viktig å balansere behovet for etter- og videreutdanning opp mot gratisprinsippet, og sikre at den tilretteleggingen som gjøres for personer i arbeid blir reell slik at gratisprinsippet ivaretas.

Betaling for studiepoenggivende utdanningstilbud

OsloMet støtter de foreslåtte endringene og stiller seg positiv til muligheten for å tilby utdanning til en bredere målgruppe gjennom å kreve betaling for studiepoenggivende utdanningstilbud. Vi støtter derfor forslaget til endring i egenbetalingsforskriften § 3-2 første ledd bokstav b), der formuleringen «som normalt ikke er en del av studieprogram som fører fram til grad eller yrkesutdanning» fjernes.

For studiepoenggivende studietilbud foreslås det at det stilles to alternative vilkår for at institusjonene skal få adgang til å kreve betaling for studiepoenggivende utdanningstilbud;

*«- særlig tilrettelagt for personer i arbeid, det vil si praktisk tilrettelagt for å kunne gjennomføres ved siden av jobb, eller
- særlig utviklet for personer med relevant arbeidserfaring, det vil si innholdsmessig bygge på arbeidserfaring hos søker.
Videre mener departementet at det bør stilles som vilkår i begge tilfeller at søkeren har minimum to års arbeidserfaring.»*

OsloMet er i utgangspunktet positive til forslaget i de tilfeller det gis individuelt opptak til kompetansehevende emner. Forslaget har som formål å legge til rette for at det utvikles et større tilbud av utdanninger som er tilpasset en målgruppe i arbeidslivet som ønsker kompetanseutvikling, og kan samtidig bidra til å beskytte gratisprinsippet. OsloMet ønsker likevel en bestemmelse som gir litt mer rom for bruk av skjønn. Kravet om to års arbeidserfaring vil i mange tilfeller ikke bli et problem, men det kan utelukke noen arbeidstakere i de tilfeller arbeidsgiver «kjøper» et kompetansegivende emne til alle sine ansatte, samt nyutdannede som ser behov for videreutdanning for å komme seg inn i arbeidsmarkedet, og som dermed må søke seg inn i ordinære studier

Postadresse
PB 4. St. Olavs plass, 0130 OSLO

Telefon
67 23 50 00

Divisjon for utdanning og bibliotek

Besøksadresse
Pilestredet 46

selv om de ikke ønsker eller har behov for et lengre studieløp. OsloMet foreslår derfor at det foreslåtte vilkåret om minimum to års arbeidserfaring fjernes.

Regulering av andelen egenbetaling

I høringsnotatet foreslås departementet at egenbetaling av studiepoenggivende utdanningstilbud kan gjøres på tre måter, eventuelt en kombinasjon av to eller flere av alternativer:

- 1) *Videreføre dagens bestemmelse, dvs. ikke regulere noen grense for andelen egenbetaling,*
- 2) *Fastsette en grense for egenbetaling i forskriften, for eksempel 25 prosent, eller*
- 3) *Alltid kreve fullfinansiering gjennom egenbetaling.*

Dagens regelverk rundt egenbetaling oppleves som uoversiktlig og vanskelig å forholde seg til, og OsloMet er derfor positive til en regulering av andelen egenbetaling.

OsloMet støtter at det forskriftsfestes en valgmulighet mellom alternativ 2 og alternativ 3, men med en høyere prosentsats enn 25 prosent for alternativ 2.

Alternativ 3 (full egenbetaling) vil fungere godt for svært mange av OsloMets utdanningstilbud. Vår erfaring er at det i mange tilfeller er betalingsvillighet for aktuell og relevant kompetanseutvikling i arbeidsmarkedet, og full egenbetaling innebærer dermed lav risiko, tydelige rammer, relativt lite administrasjon, samt at det i størst grad vil bidra til å sikre lik praksis på tvers av institusjonene.

Samtidig vil det være en utfordring for markeder der betalingsvilligheten er lav, til tross for at behovet for kompetanseutvikling er til stede. OsloMets erfaring er at betalingsviljen til offentlige arbeidsgivere særlig innen helsetjenestene lav, til tross for at de uttaler at det er et behov for mer videreutdanning. Ved å alltid kreve fullfinansiering vil potensialet for å tilby livslang læring til ansatte i helsetjenesten reduseres betraktelig, og det vurderes som viktig å beholde noe fleksibilitet i regelverket.

Alternativ 2 (grense for egenbetaling) med 25 prosent som eneste gjeldende andel for egenbetaling vil ikke være økonomisk bærekraftig for institusjonene i lengden. En egenbetaling på 25 prosent vil knapt dekke overheadkostnadene i et emne. OsloMet foreslår derfor en grense på inntil 50 prosent.

Andre forslag

Bachelorgrader mot betaling

Departementet legger til grunn at det ikke vil være aktuelt for institusjonene å tilby bachelorgrader mot betaling, men kun emner på nivået tilpasset studenter som tar videreutdanning.

OsloMet mener at det bør være mulig å gjenbruke innholdet og sy sammen pakker og samtidig kunne tilby dette i modeller som kan føre til bachelorgrad. Mye av etterspørselen etter videreutdanning er på dette nivået, ofte drevet av studenter som vil søke opptak basert på realkompetanse eller 23/5-regelen.

Digitaliserte studieopplegg på bachelornivå tilpasset yrkesaktive som distribueres nasjonalt antas å være en kategori av studier som er etterspurt i distriktene. NOU 2020:12 Næringslivets behov for levende og bærekraftige lokalsamfunn fastslår at: «*For å dekke det lokale og regionale næringslivets behov for arbeidskraft er det behov for fleksible etter- og videreutdanningstilbud i regi av universitetene, høyskolene og fagskolene, utover det som tilbys i dag.*».

Også NOU 2020:15 Det handler om Norge – Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene fastslår at «*I de mindre sentrale distriktskommunene har en lavere andel av befolkningen høyere utdanning, og flesteparten av disse er knyttet til utdanning og helse i kommunal sektor. Samtidig er det også en relativt stor*

andel som har helse- og sosialfaglig utdanning på videregående nivå. Sysselsatte innen primærnæring, industri og bygg og anlegg har gjerne yrkesfaglig utdanning fra videregående».

Videre foreslår utvalget at: *Innenfor utdanningsfeltet må det legges til rette for dem som ønsker å ta høyere utdanning i distriktene. Potensialet for å sikre høyt utdannet arbeidskraft i distriktene er antakelig større hvis det satses på å utdanne dem som allerede bor der, framfor å forsøke å tiltrekke seg høyt utdannede som bor andre steder. Det er derfor særlig viktig med et desentralisert og fleksibelt utdanningstilbud til de personene som allerede er etablert i distriktsområder.*

Dette passer OsloMets portefølje av grunnutdanninger godt. Vi antar at det finnes mange potensielle studenter i disse yrkesgruppene som allerede er etablert i distriktsområder og som ikke ønsker å flytte for å ta høyere utdanning. OsloMet foreslår derfor at det åpnes for slike studier i egenbetalingsforskriften, gjennom en justering av § 3-1 første ledd:

Statlige institusjoner kan ikke kreve egenbetaling fra studenter for studieprogrammer som fører frem til en grad eller yrkesutdanning, med unntak av studieprogrammer særlig tilrettelagt for personer i arbeid.

Oppdatering av læringsmiddelbegrepet

OsloMet mener det er behov for å oppdatere læringsmiddelbegrepet i egenbetalingsforskriftens § 3-3:

- «1) For studieprogram eller fag/emner der institusjonen ikke kan kreve egenbetaling etter forskriftens § 3-1 og § 3-2, kan institusjonen heller ikke kreve betaling utover reelle kostnader knyttet til læremidler. Eventuelt vederlag for vernet materiale eller opphavrettlovgivingen kan inngå i betalingsgrunnlaget.
2) Institusjonen kan fastsette betaling for grupper av studenter. Betalingen for grupper av studenter må ikke overstige de reelle kostnadene.
3) Institusjonen kan kreve at studenten har egen bærbar datamaskin.»*

Ifølge brev fra Kunnskapsdepartementet, datert 15. juni 2020 til OsloMet (deres ref. 20/963-6), defineres læremidler på følgende måte:

Med «læremidler» menes materiell som studentene med rimelighet har måttet finansiere selv, slik som læremidler, kompendier, kopier, utskrifter, papir og lignende.

OsloMet opplever at Kunnskapsdepartementet har en veldig streng definisjon på hva læremidler er, og at denne bygger på en tradisjonell måte å forstå begrepet læremidler. Undervisningen ved en del profesjonsutdanninger er av en slik karakter at mye av læringen foregår ved praktisk undervisning/jobbing, studentene må gjøre praktiske oppgaver og det er høy grad av utvikling av praktisk kompetanse. Slik undervisning krever læremidler som ikke kommer inn under departementets tolking av begrepet. Dette mener vi er med på å gjøre studentene bedre i stand til å møte et samfunn og et arbeidsliv i omstilling og endring, jf. Meld. St. 16 (2020-2021) Utdanning for omstilling — Økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning. OsloMet ber derfor om at definisjon på «læremidler» blir endret, slik at utstyr og forbruksmateriell til praktisk undervisning også blir å regne som læremidler.

Med hilsen

Curt Rice
rektor

Nina Waaler
prorektor

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ingen håndskrevne signaturer.